

ІННОВАЦІЙНА ЛЕКЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЦИКЛУ

Попович О. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції та прав людини,
Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Чернівці, Україна*

Успішне утвердження України як демократичної та правової держави безпосередньо залежить від ефективності проведення правової реформи, гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, розвитку громадянського суспільства та підвищення якості юридичної освіти. В умовах воєнного стану та трансформаційних процесів, що охоплюють усі сфери суспільного життя, роль юридичної науки й освіти значно зростає, адже саме вони формують нове покоління юристів, здатних діяти в умовах невизначеності, захищати права людини та ефективно застосовувати закон.

Сучасні соціально-економічні та політико-правові виклики зумовлюють потребу оновлення не лише змісту, а й методів викладання правових дисциплін, особливо дисциплін кримінально-правового циклу, адже саме вони формують у здобувачів вищої освіти фундаментальні знання про природу кримінального правопорушення, його кваліфікацію, підстави та межі кримінальної відповідальності. Традиційні лекційні підходи часто обмежувалися передачею готової інформації, що робило здобувача вищої освіти пасивним слухачем. Натомість сучасна система юридичної освіти вимагає перетворення останнього з «об'єкта» навчання на активного учасника освітнього процесу, здатного до критичного аналізу та практичного застосування здобутих знань [1, с. 32].

Важливим інструментом реалізації такої трансформації є «інноваційні лекції» [2, с. 50]. Їх зміст полягає у використанні новітніх педагогічних і цифрових технологій, а також у залученні студента до творчого співробітництва з викладачем [3, с. 403]. Підготовка до такої лекції передбачає не лише ознайомлення з рекомендованою літературою та попередніми матеріалами, але й виконання інтерактивних завдань: складання опорних схем, розробку презентацій, аналіз судової практики, підготовку міні-досліджень. Це дозволяє майбутньому юристу не просто засвоювати теорію, а й виробляти навички практичного застосування.

З боку викладача інноваційна лекція вимагає більшої підготовки: добору нових кейсів, аналізу актуальних рішень Верховного Суду чи ЄСПЛ, використання інтерактивних методів (дискусій, проблемних запитань, правових симуляцій). Таким чином, викладач виступає не лише джерелом знань, а й модератором, консультантом і партнером студента.

Окремої уваги заслуговує застосування інноваційних лекцій у кримінальному процесі. Тут особливу роль відіграють методи моделювання судового розгляду чи відтворення діяльності слідчого. Такі лекції можуть мати форму інтерактивних симуляцій, де студенти отримують завдання підготувати позицію сторони обвинувачення чи захисту, обґрунтувати допустимість доказів, продемонструвати навички процесуальної аргументації. Це дозволяє максимально наблизити навчальний процес до реальної юридичної практики.

У межах «кримінології» інноваційні лекції ефективні у форматі аналітичних досліджень: здобувачі вищої освіти працюють зі статистикою злочинності, вивчають соціальні чинники девіантної поведінки, застосовують порівняльний аналіз для виявлення криміногенних тенденцій. Використання інтерактивних карт, онлайн-опитувань та інфографіки підсилює їхню залученість і розвиває навички прогнозування.

У «кримінально-виконавчому праві» інноваційні лекції дозволяють здобувачам вищої освіти моделювати ситуації, пов'язані з виконанням покарань, розглядати стандарти поводження із засудженими, порівнювати українські норми з міжнародними. Це формує у студентів розуміння гуманістичних принципів кримінальної юстиції та вміння застосовувати міжнародні стандарти на практиці.

Серед основних переваг інноваційних лекцій у викладанні дисциплін кримінально-правового циклу можна виокремити такі:

1) активізація пізнавальної діяльності – підготовка здобувачів вищої освіти не лише до семінарів, але й до лекцій, що знімає проблему «пасивного слухача»;

2) диференційований підхід – викладач може оцінити рівень обізнаності здобувачів вищої освіти ще до лекції та адаптувати зміст підготовленого матеріалу;

3) оптимізація часу, оскільки основні визначення та базові положення вже опрацьовані здобувачем вищої освіти самостійно, більше уваги можна приділити складним і дискусійним аспектам дисципліни;

4) формування критичного мислення, завдяки інтерактивним завданням здобувачі вищої освіти навчаються аналізувати практичні ситуації, співвідносити теорію із судовою практикою, дискутувати й аргументувати власну позицію;

5) комплексність – інноваційні лекції дозволяють інтегрувати знання з кримінального права, процесу, кримінології та кримінально-виконавчого права, що створює цілісне бачення системи кримінальної юстиції [4, с. 65].

Отже, інноваційна лекція у викладанні дисциплін кримінально-правового циклу не лише розширює можливості пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, а й сприяє їх професійному становленню, формуванню аналітичних здібностей та практичних навичок. Водночас вона стимулює і сам розвиток викладача, адже вимагає постійного вдосконалення методичного інструментарію, підвищення рівня наукової і педагогічної майстерності. Такий підхід створює умови для якісної підготовки майбутніх фахівців кримінальної юстиції, здатних ефективно діяти в сучасному правовому середовищі.

Література

1. Моца А. А. Інноваційні технології навчання у вищій юридичній освіті України: роль та значення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2016. Випуск 37. Том 1. С. 31–37.
2. Брюховецька О. В. Інноваційний формат університетської лекції в сучасному освітньому процесі. *Післядипломна освіта в Україні*. 2012. № 2. С. 50–54.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 576 с.
4. Медведовська Т. Інноваційна лекція як засіб розвитку пізнавальної самостійності студентів вищих навчальних закладів. *Вища освіта України*. 2012. № 1. Т. 1. С. 63–67.